

ISSN (Online) 2560-4708

75 година победе нада фашизмом у II светском рату

ВАЗДУХОПЛОВНИ

Издаје: Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Србије. ЗЕМУН, Штросмајерова број 1

БИЛТЕН

www.udruzenjepvlps.org

Број 98, фебруар 2020. године

ХЕЛИКОПТЕР Ми-35 НА СРПСКОМ НЕБУ

Робусан и убојит хеликоптер Ми-35 на набу Србије

Четири хеликоптера типа Ми-35, које је Србија купила од Русије, испоручена су на војни аеродром „Луковник пилот Миленко Павловић“ у Батајници, у децембру прошле године.

Србија је први пут добила оно што на овим просторима никада није имала – оклопне хеликоптере за подршку снагама на земљи. Данас ти хеликоптери, распоређени у 98.вбр у Краљево с поносом извршавају летачку обуку.

"ПАНЦИР" СТИГАО У СРБИЈУ

Други део артиљеријско-ракетних система за ПВО „Панцир-С1Е“, које Србија набавља од Русије, стигао је 25. фебруара 2020. године на Војни аеродром „Луковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници.

Споразум за набавку једне батерије „Панцира“, коју чини шест система, закључен је прошле године, а у наредниом периоду очекује се и наставак испорука.

По пријему друге пошиљке ракетног система „Панцир“

ДАН ДРЖАВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Са свечаности у Орашцу где је донета одлука о дизању устанка 1804.

Србија је 15. фебруара обележила Дан државности, као подсећање на Сreteње 1804. године, када је подигнута револуција и почело ослобађање од Турске, и на исти датум 1835. године, када је донет први модерни Устав Кнежевине Србије.

На Дан државности, председник Србије Александар Вучић уручио је одликовања заслужним појединцима и институцијама.

КРСНА СЛАВА МУЗЕЈА ВАЗДУХОПЛОВСТВА

У суботу 15. фебруара 2020. године Музеј ваздухопловства је у присуству многобројних званица обележио Крсну славу - Сreteње Господње.

Слава је установљена у знак сећања и поштовања на 15. фебруар 1957. године, када је основано је Одељење за историју и Музеј при Команди Југословенског ратног ваздухопловства у Земуну.

Пред сечење славског колача говори мајор Драшко Живковић ВД начелника музеја

ОБУКА У НОЋНОМ ЛЕТЕЊУ НА ХЕЛИКОПТЕРУ Х-145

На војном аеродрому „Наредник-пилот Михајло Петровић“ у Нишу проводи се редовна обука припадника РВ и ПВО за летење у ноћним условима на хеликоптерима Х-145М. Пилоти и техничари 98. вбр обучавају се за полетање, транспорт, прилаз и слетање новим типом хеликоптера уз употребу опреме за летење у ноћним условима.

Хеликоптери Х-145М су опремљени најсавременијим системима за управљање, претрагу терена, трагање и спасавање, евакуацију људи и медицински транспорт у различитим временским и метеоролошким условима. (03.02.2020)

ЛЕТАЧКА ОБУКА НА „ОРЛОВИМА“

На аеродрому „Морава“ и у ширем рејону Краљева проведена је редовна летачка обука припадника 98. вбр на авионима „орао“ Ј-22. То је редовна обука пилота и техничког састава 241. лбае за реализацију задатака у свим метеоролошким условима. Пилоти након завршене техничке учioniце, земаљске припреме и увежбавања на симулатору лета, спроводе летачку обуку на ваздухопловима у свим метеоролошким условима. Паралелно са увежбавањем пилота врши се и обука техничког састава ескадриле свих специјалности. Авион „орао“ је ловац-бомбардер намењен за ваздухопловну ватрену подршку јединицама Копнене војске и дејство по циљевима на земљи. Налази се у наоружању 241. лбае. (06.02.2020.)

Авион „Орао“ у лету

ДОМАЋЕ НАОРУЖАЊЕ НА ХЕЛИКОПТЕРУ Х-145

У Центру за испитивање наоружања и војне опреме „Никинџи“ настављено је испитивање нашег ваздухопловног наоружања које су развили ВТИ и Југоимпорт СДПР и које се производи у панчевачкој Утви - ракетног лансера 80 мм и гондоле са митраљезом 12,7 мм на хеликоптеру Х-145, у дневним и ноћним условима, овога пута из лета. Наши и немачки стручњаци су задовољни досадашњим резултатима. (01.02.2020.)

ОБУКА ЗА ТРАНСПОРТ ТЕРЕТА НА ХЕЛИКОПТЕРИМА

Пилоти и техничари из састава 98. вбр обучавају се на аеродрому „Морава“ код Краљева за реализацију задатака тактичког транспорта подвесног терета. Обука се реализује на хеликоптерима Ми-17В-5 (војна ознака Хт-49) уз коришћење опреме за подизање и превозење терета. Реализацијом вежбовних активности унапређују се способности за допремање терета хеликоптером до локација до којих није могуће доћи копненим путем, као и брзи транспорт средстава и опреме. Приликом транспорта подвесног терета долази до изражаја увежбаност и тимски рад посаде м. (28.02.2020.)

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКА ОБУКА У ЦЕНТРУ ЗА ОБУКУ РВ и ПВО

На војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници изводи се специјалистичка обука војника на служењу рока генерације „децембар 2019“ распоређених у ЦО РВ и ПВО. Војници се обучавају за специјалности рода АРЈ за ПВД, службе ВОЈ и службе ваздухопловно-техничке специјалности.

Током шестонедељне обуке реализује се тактичка, ватрена и физичка обуке, и теме о средствима и опреми како би војници достигли оспособљеност за обављање дужности послужилаца и оператера на ракетним и радарско-рачунарским системима.

Војници се обучавају на ПАТ Ј/70 „бофорс“, ракетним системима „нева-М“, „куб-М“ и С-2М, те на стационарним и мобилним центрима ваздушног осматрања и јављања.

По завршеној обуци биће упућени на даље служење војног рока у јединице Војске Србије, где ће практично примењивати усвојена знања и вештине. (07.02.2020)

ВАЗДУХОПЛОВНА ХРОНОЛОГИЈА

- **1. марта 1916. године**, на Крфу је формиран Аероплански депо.

- **1. марта 1919. године**, у Новом Саду је основана Ваздухопловна команда са седиштем на Петроварадинској тврђави, а убрзо се отварају и Ваздухопловни арсенал и школа за обуку авио-механичара и специјалиста, Извиђачка школа те Школа за резервне пилоте официре, па тако Нови Сад постаје центар Српске авијатике.

- **3. марта 1915. године**, француска ескадрила која је пошла у помоћ Србији, укрцана је у Марсеју на два брода („Мосул“ и „Света Јелена“). У Солун је стигла 10. марта а у Ниш 15. марта. Одатле је продужила за Смедеревску Паланку, односно Београд.

- **9. марта 1879. године**, инжењер Огњеслав Костовић, Србин из Војводине, приказао је пред научницима у Петровграду своје пројекте махокрилца, хеликоптера и управљивог балона-дирижабла.

- **10. марта 1953. године**, слетањем прва четири млазна авиона Т-33 Шутинг Стар на писту батајничког аеродрома, започела је „млазна ера“ нашег РВ и ПВО.

- **12. марта 1944. године**, југословенско-британским протоколом је утврђено формирање борбене авијације НОВЈ.

- **15. марта 1927. године**, у Земуну је основана фабрика авиона под називом „Фабрика аероплана и хидроплана Змај“.

- **15. марта 1940. године**, „Фабрика авиона Утва“ са седиштем у Београду преселила је погоне у Панчево, где се и данас налази. Производила је школске авионе и једрилице.

- **20. марта 1913. године**, код Скадра је погинуо наредник-пилот Михаило Петровић. Он је прва жртва српског војног ваздухопловства и друга у свету.

- **24. марта 1999. године**, масовним дејствима авијације и крстарећих пројектила, почела је агресија НАТО на СР Југославију.

- **25. марта 1927. године**, отворен је земунски аеродром и на њега је пребазирала 125. ловачка група из Новог Сада, под командом мајора Миодрага Томића.

- **25. марта 1999. године**, погинуо је на борбеном задатку потпуковник-пилот Живота Ђурић, командант 241. ловачко бомбардерске ескадриле „Тигрови“, на авиону Орао.

- **26. марта 1999. године**, на борбеном задатку погинуо је мајор-пилот ловац Зоран Радосављевић.

- **27. марта 1999. године**, изнад сремског села Буђановци наша ПВО је оборила тзв. „невидљиви“ авион Ф-117, понос ваздухопловне индустрије САД.

БРАНКО ГУЛАН, ПУКОВНИК АВИЈАЦИЈЕ - ПИЛОТ

25. март 1931. - 26. фебруар 2020. године

После дугогодишње болести преминуо је, 26. фебруара 2020. године, у Београду наш друг, пријатељ и колега Бранко Гулан, пилот, пуковник авијације у пензији.

Бранко је рођен 25. марта 1931. године у селу Тргови на Банији. У родном месту завршио је основну школу. Четири разреда гимназије завршио је у Првој партизанској гимназији у Ријеци, Класнићу, Санта Цесарци (Италија) и Сплиту од 1943. до 1945. године. Гимназијско школовање наставио је у Глини, Костајници и Вуковару. Из VII разреда гимназије почетком 1948. године конкурише и бива примљен у 5. класу Ваздухопловног војног училишта (ВВУ) у Панчеву 1948. године.

Школовање у ВВУ завршио је крајем 1950. године у Мостару када је произведен у чин потпоручника авијације и добио летачко звање пилота.

Током активне војне службе у ЈНА завршио је Војнополитичку школу ЈНА и Командно-штабну академију РВ и ПВО као први у рангу.

По престанку летачке службе из здравствених разлога определио се за дужности на којима је могао најдиректније допринети одбрани тековина НОР-а. Обављао је партијско-политичке дужности – помоћник за МПВ и секретар комитета СКЈ од пука до корпуса. Био је први послератни официр члан опуномоћства ЦК СКЈ у војсци. Све дужности обављао је са највишим оценама.

У пензију је отишао 1. јануара 1991. године у чину пуковника.

Живео је у Мостару, Бања Луци, Загребу, Погорици, Нишу и Београду.

За заслуге током службе у јединицама и установама ЈНА и РВ и ПВО одликован је са осам ордена и пет медаља. Међу ордењем највише је поносан на Орден Народне армије са златном звездом и лоровим венцем, Братства и јединства са сребрним венцем и орден са Црвеном заставом рада.

Током гимназијског школовања и у ВВУ био је активан у омладинској организацији и почиње да пише у омладинским и другим часописима.

Активно се бавио писањем и објавио је преко стотину наслова у армијској штампи, дневним листовима и часописима. Писао је студије, чланке, есеје, репортаже и мемоарске прилоге. Запажени су његови радови у

„Крилица Армије“, „Војсци“, „Гласнику РВ и ПВО“, „Војноисторјском гласнику“, „Војнополитичком информатору“, „Војом ветерану“, „Политици“, „Илустрованој политици“ и другим. Посебно је истраживао историју југословенске авијације у току Другог светског рата и у послератном периоду.

Крону његовог историографског рада представља монографија Пете класе ВВУ под насловом „Пилоти генерације пет“ једно од најбољих дела из те области. На тој књизи радио је од 1999. до 2003. године.

Веран својој генерацији био је најактивнији на окупљањима припадника Пете класе поводом јубилеја и у другим приликама.

Један је од оснивача, најактивнијих чланова и председника УПВЛПС. Био је активан члан СУБНОР-а и УВПС.

Бранко има многобројну породицу која је била уз њега до последњег даха – супругу Јованку, која га је верно пратила и децу подизала, у браку преко 60 година; ћерку Анђелију, сина Душка, унуке, праунуке, сестре од ујака и њихову децу. Уживао је високи углед и поверење познаника, пријатеља, сарадника и другова.

Током свог благородног живота и плодног професионалног и друштвеног пута друг Бранко није никада мењао своја идејна и политичка опредељења. Од фебруара 1942. године, када је са непуних 12 година на своју пинонирску капу ставио црвену звезду петкораку остао је привржен и до краја одан идеји правде, слободе и друштвеног напретка. Те ратне године Бранко је постао курир свог месног Народоослободилачког одбора села Тргови. Тако је он један од најмлађих чланова СУБНОР-а, што показује чланска карта СУБНОР-а, коју је потписао тадашњи секретар Александар Ранковић 8. августа 1949. године.

Друг Бранко остаће трајно и живети у нашем сећању, нећемо га заборавити, јер умиру само они који су заборављени, а он неће бити заборављен све док издрже слова на папиру вечнописа монографије „Пилоти генерације пет“.

До краја одан авијатичарском позиву, професији и својој земљи, пуковник Бранко Гулан отишао је у вечност, у састав небеске ескадриле која бесконачно крстари свемиром.

Нака благопочива у миру и спокоју!

Вачна му слава и хвала!

ПРОИЗВЕДЕНА ХИПЕРСОНИЧНА РАКЕТА ЗА РУСКИ СУ-57

Руска војна индустрија направила је прототип хиперсоничне ракете за Су-57, малих габарита, класе ваздух-земља. Руски ловац Су-57 пете генерације, добио је хиперсоничну ракету ваздух-земља. Његова основна карактеристика је „невидљивост“ за системе противваздушне одбране.

За борбени авион Су-57 пете генерације, развијена је хиперсонична ракета чији је прототип већ створен али, како јављају руски медији, још није тестирана.

Према неким извештајима, реч је о пројектилу дизајнираном посебно за одбрану. Стручњаци верују да домет лета хиперсоничне ракете коју користи руски Су-57 може бити од 100 до 120 километара. *Извор: РТС, AVIA-PRO, 23. фебруар 2020. године*

ПРИЗЕМЉЕНО 10 ХРВАТСКИХ ХЕЛИКОПТЕРА РЕМОНТОВАНИХ У РУСИЈИ

Заповедник ратног ваздухопловства Хрватске Михаел Крижанец је у среду издао наредбу да се сви војни транспортни хеликоптери приземље. Приземљено је свих десет хеликоптера Ми-171Сх, јавио је Т портал.

Разлог за ту одлуку су учести кварови и уочене грешке направљене током ремонта, а једна од њих су, према незваничним сазнањима Индекса, погрешно спојена црева за уље која служе за хлађење мотора. Због те грешке пилоти су све време добијали погрешне параметре температуре уља, што је коначно могло да резултира и паљењем мотора и што би посаду и путнике у хеликоптеру могло довести у животну опасност.

Из МОРХ-а су обавестили медије да ће заповедник Хрватског ратног ваздухопловства (ХРЗ), генерал Михаел Крижанец дати изјаву за медије 'у вези са уз вишенаменским транспортним хеликоптерима Ми-171Сх и актуелним активностима њиховог одржавања'. О приземљењу хеликоптера обавештен је председник и врховни заповедник Оружаних снага.

Уверавали да је реч о редовном одржавању Након што су враћени са сервиса у Русији, на хеликоптерима су пријављене бројне неправилности. Један од хеликоптера се с генералног сервиса вратио пре мање од пола године, али не лети. "Мислим да је био двадесетак дана, радило се на отклањању неисправности хидросерво покретача", рекао је председник Управе Зракопловно-техничког центра Ивица Гребенар.

Шеф ратног ваздухопловства Михаел Крижанец тада је уверавао да је реч о редовном одржавању након 50 сати лета.

"Овај пример с цурењем система команди уочен је правилно на време, покренут поступак рекламације, квар је откљоњен", рекао је за Нову ТВ заповедник ХРЗ-а, бригадни генерал Михаел Крижанец 3. фебруара и поручио да није могуће да се квар не уочи. Није то једини од укупно 10 хеликоптера који није у функцији.

"Друга два су исто тако у реду за повремени преглед и чекамо руске стручњаке да дођу. Требало је да дођу ове недеље, али из одређених разлога, који су вам познати смо одгодили то, и можемо да чекамо јер флота нам је таква да нам омогућује спровођење свих задатака", објаснио је Крижанец. *Извор: Novosti Onlin, 13. фебруар 2020. године.*

АМЕРИЧКИ „ГРОУЛЕРИ“ ЛЕТЕЛИ АУТОНОМНО

Компанија „Боинг“ је објавила да је у сарадњи са војском успешно изведен аутономни лет два авиона ЕА-18Г „гроулер“ који су контролисани помоћу трећег авиона.

Напретком технологије битка за превласт на небу постаје све сложенија. Више није довољно имати само брзе, „невидљиве“ и добро наоружане авионе, већ се користе и „мекше технологије“ које ометају непријатељске ПВО системе.

Велику пажњу изазвао је амерички „Боинг“ саопштењем у којем је навео да су успешно извршени аутономни летови два авиона у оквиру вежби морнарице. Наведено је да су на тај начин доказали да авиони „гроулер“ као и Ф-18 „суперхорнет“ могу да извршавају мисије без пилота.

Очигледно је да би нова технологија омогућила америчкој морнарици да користи „гроулере“ против напреднијих система ПВО. Ризик од губитака авиона би био мањи, али је важније што би се смањило ризик од погибије пилота.

Иначе, авион ЕА-18Г „гроулер“ је летелица за електронско ратовање. Он поседује опрему која омета непријатељске радарске и радио-системе и умањује њихову ефикасност. „Гроулери“ се налазе на носачима авиона.

Крајем прошле године најављено је да ће и авиони „јурофајтер тајфун“ добити могућности сличне „гроулерима“.

„Боинг“ и америчка војска нису навели више детаља о најновијим тестирањима, али су се аналитичари широм света заинтересовали за експеримент.

Извор: РТС, 6. фебруар 2020. године

ИЗ СВЕТСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

СРУШИО СЕ АВИОН ПОГИНУЛИ СВИ ПУТНИЦИ

Под засада непознатим околностима срушио се мали путнички авион у руралном делу Аљаске. Према агенцији Ројтерс погинуло је свим пет путника у авиону. Несрећа се догодила 430 миља од Енкорџа, а авион је летео из Бетела до Кипнака, на обали Беринговог мора. *Извор: Танјуг, 7. фебруар 2020. године.*

АВИОН СЛЕТЕО СА ПИСТЕ И РАСПАО СЕ

Најмање 21 особа је повређена када се авион који је слетео на инстамбулски аеродром "Sabiha Gökçen", промашио писту, срушио с еу поље и преломио на неколико делова. На ТВ снимцима види се да је авион преломљен да три дела и да је дошло до пожар акоји је брзо угашен.

Авион припада компанији "Pegasus erlajns" и доелтео је из Измира. Аеродром "Sabiha Gökçen" је затворен за саобраћај. Министарство саобраћаја је саопштило да је у авиону било 177 путника и чланова посаде.

До удеса је дошло због грубе грешке приликом слетања. *Извор: Новости онлине, Танјуг, 5. фебруар 2020. године.*

РУСКИ АВИОН СА 94 ПУТНИКА ПРИНУДНО СЛЕТЕО

Авион Боинг 737 компаније "Утаир" принудно је слетео на северозападу Русије, али том приликом нико није повређен.

Свих 94 путника и шест чланова посаде авиона који је летео из Москве безбедно су евакуисани, навели су извори аеродромских служби, пренела је агенција ТАС.

Авион је принудно слетео на аеродром Усинск на северозападу Русије. *Извор: Танјуг, 9. фебруар 2020. године.*

ISSN (Online) 2560-4708

Ваздухопловни билтен излази месечно у електронској форми. Намењен је члановима УПВЛПС, ваздухопловним ветеранима и љубитељима ваздухопловства. Уређење и припрема: Златомир Грујић и Милан Ракић.
Е-пошта: zlgrujic@gmail.com www.udruzenjevlps.org